

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

**ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ПСИХОКОРЕКЦІЇ
для студентів

Освітньої програми:	Психологія
Рівня вищої освіти:	першого (бакалаврського)
на здобуття освітнього ступеню:	бакалавр
за спеціальністю:	053 Психологія
галузі знань:	05 Соціальні та поведінкові науки

Рівне – 2020

Робоча програма: Основи психокорекції
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія

Розробник: к.психол.наук, доц. Гришук М.М.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології

Протокол від 27 серпня 2020 р. № 1

Завідувач кафедри _____ доц. Михальчук Ю.О.
(підпис)

Схвалено навчально-методичною комісією педагогічного факультету

Протокол від 27 серпня 2020 р. № 1

Голова _____ доц. Хом'як О.А.
(підпис)

Гарант освітньо-професійної програми «Психологія» зі спеціальності 053 Психологія у
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки рівня вищої освіти першого
(бакалаврського)

доц. Мороз О.І. _____

© _____, 2020

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Рівень вищої освіти, Галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3 /3 Загальна кількість годин (денна/заочна форми навчання) – 90/90 Кількість змістових модулів – 1	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність: 053 Психологія Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Нормативна	
		Рік підготовки:	
		4-й	4-й
		Семестр	
		7-й	7-й
		Лекції	
		год. 26	год.10
		Практичні, семінарські	
		год. 14	год.8
		Самостійна робота	
		год. 50	72 год.
		Вид контролю 7-й семестр: іспит	

2. Мета та завдання курсу

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи психокорекції» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 053 Психологія за освітньо-професійною програмою Психологія.

Мета викладання дисципліни «Основи психокорекції» полягає у формуванні у студентів спеціальності “Психологія” системи знань, практичних вмінь та навичок з психокорекції як галузі психологічної науки, яка вивчає умови, шляхи і методи науково обґрунтованого вирішення практичних задач в усіх сферах життєдіяльності людини у різні вікові періоди.

Основні **завдання** вивчення дисципліни зводяться до:

- ознайомлення студентів із методологічними проблемами психокорекції;
- з'ясування особливостей надання психокорекційної допомоги при різних ступенях та видах порушень психічного розвитку;
- обґрунтування процедури надання психокорекційної допомоги;
- висвітлення особливостей складання програм здійснення психологічної корекції;
- оволодіння різними методами надання психокорекційної допомоги особистості.

У результаті вивчення курсу «Основи психокорекції» студент повинен **знати**:

- сутність психологічної корекції, умови та ситуації, які потребують проведення психологічної корекції;
- принципи, цілі та задачі психокорекційної роботи;
- рівні аналізу норми психічного розвитку;
- професійні вимоги до психолога, що здійснює психокорекцію;
- вимоги до корекційно – розвиваючих програм;
- особливості отримання та використання психологічної інформації для організації психокорекційної та розвиваючої роботи.

У результаті вивчення курсу «Основи психокорекції» студент повинен **вміти**:

- вирішувати основні теоретико-методологічні проблеми сучасної психологічної корекції та застосовувати результати досліджень в цій галузі знань у своїй практичній діяльності;
- орієнтуватися у методах дослідження психології у цілях психокорекції;
- кваліфіковано побудувати алгоритм та провести психологічну корекцію у відповідності із характером поставлених перед психологом завдань;
- доцільно вибирати методи допомоги та визначати напрямки наступної психологічної допомоги;
- професійно перевіряти ефективність надання психокорекційної допомоги особистості.

Під час лекційних та практичних занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти, майбутні психологи **набувають таких програмних компетентностей: ЗКЗ (загальні компетентності), СК (спеціальні, фахові, предметні компетентності).**

ЗК-1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК-3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК-4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ФК 4. Здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

ФК 5. Організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

ФК 9. Дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

ФК 11. Аналізувати і впроваджувати у практику результати наукових і прикладних досліджень.

ФК 12. Надавати рекомендації щодо вибору професії та напряму діяльності

ФК 13. Здійснювати вивчення виробничих колективів, надавати рекомендації щодо усунення негативних явищ у колективах

Результати навчання за дисципліною

Опанувавши дисципліну, студенти повинні мати такі **програмні результати навчання:**

ПРН 1: Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРН 4: Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування, тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПРН 5: Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПРН 7: Вирішувати складні фахові завдання (практичні та дослідницькі) з опорою на доступні ресурси.

ПРН 10: Узагальнювати результати власних наукових досліджень у формі наукових звітів різних форм (тез, статей, доповідей, презентацій).

ПРН 13: Втілювати результати наукового пошуку у практичну діяльність.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Психологічна корекції як фаховий супровід на різних рівнях норми психічного розвитку людини.

Тема 1.. Теоретично-методологічні аспекти психологічної корекції

Література: основна [1, 2, 3, 8, 17, 18,26,30] допоміжна [1,5,9]

Тема 2. Основи організації психологічної корекції на різних рівнях аналізу норми психічного розвитку людини

Література: основна [4, 8, 12, 17, 22,29] допоміжна [6, 8]

Тема 3. Методи практичної корекції: ігротерапія, арттерапія, проективний малюнок

Література: основна [1,3. 6, 7, 10, 16, 18] допоміжна [1, 3, 10]

Тема 4. Методи практичної корекції: музикотерапія, танцювальна терапія, психогімнастика

Література: основна [2, 6, 7, 10, 14, 16,33,35] допоміжна [6, 7, 8]

Тема 5. Методи практичної корекції: казкотерапія, бібліотерапія, лялькотерапія

Література: основна [1,4, 5, 10, 11, 15, 18,27,31] допоміжна [4,9]

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Психологічна корекції як фаховий супровід на різних рівнях норми психічного розвитку людини												
Тема 1. Теоретично-методологічні аспекти психологічної корекції	18	4	2			10	18	2				14
Тема 2. Основи організації психологічної корекції на різних рівнях аналізу норми психічного розвитку людини	18	10	4			10	18	2	2			16
Тема 3. Методи практичної корекції: ігротерапія, арттерапія, проєктивний малюнок	18	4	4			10	18	2	2			14
Тема 4. Методи практичної корекції: музикотерапія, танцювальна терапія, психогімнастик	18	4	2			10	18	2	2			14
Тема 5. Методи практичної корекції: казкотерапія, бібліотерапія, лялькотерапія	18	4	2			10	18	2	2			14
Разом за змістовим модулем 1	90	26	14			50	90	10	8			72

5.Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретично-методологічні аспекти психологічної корекції	2/
2	Основи організації психологічної корекції на різних рівнях	4/2

	аналізу норми психічного розвитку людини	
3	Методи практичної корекції: ігротерапія, арттерапія, проєктивний малюнок	4/2
4	Методи практичної корекції: музикотерапія, танцювальна терапія, психогімнастика	2/2
5	Методи практичної корекції: казкотерапія, Бібліотерапія, лялькотерапія	2/2
	Разом	14/8

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні поняття і методологічні принципи психокорекційної роботи.	5/7
2	Характеристика основних проблем, що потребують психокорекційної роботи	5/7
3	Характеристика основних умов для проведення психокорекційної роботи Джерела і правила збирання фактичної інформації	5/7
4	Особи і установи, які можуть проводити психокорекційну роботу. Корекція дитячих страхів за О.І.Захаровим	5/7
5	Загальна характеристика психогімнастики як методу практичної психокорекції	5/7
6	Програма психокорекції педагогічної занедбаності у дітей дошкільного віку Загальна характеристика музикотерапії як методу практичної психокорекції	5/7
7	Програма психокорекції страхів у дітей старшого дошкільного віку Загальна характеристика бібліотерапії як методу практичної психокорекції	5/7
8	Програма психокорекції педагогічної занедбаності у дітей дошкільного віку Загальна характеристика танцювальної терапії як методу практичної психокорекції	5/7
9	Програма психокорекції тривожності у дітей дошкільного віку	5/8
10	Програма психокорекції гіперактивності у дітей старшого дошкільного віку	5/8
	Разом	50/72

7. Завдання для опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів
Змістовий модуль 1. Психологічна корекція як фаховий супровід на різних рівнях норми				

психічного розвитку людини.				
Тема 1. Теоретично-методологічні аспекти психологічної корекції	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, Реферат / презентація «Типові проблеми в поведінці на різних рівнях норми психічного розвитку людини.»	основна [1, 2, 3, 8, 17, 18, 26, 30] допоміжна [1, 5, 9]	15
Тема 2. Основи організації психологічної корекції на різних рівнях аналізу норми психічного розвитку людини	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Ознайомтесь з методикою дослідження особистості О.Ф.Лазурського. Складіть характеристику за її допомогою на одного з однокласників. Обґрунтуйте власні висновки.	основна [4, 8, 12, 17, 22, 29] допоміжна [6, 8]	15
Тема 3. Методи практичної корекції: ігротерапія, арттерапія, проєктивний малюнок	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття;	Ознайомтесь з методикою діагностики дитячої агресивності «Кактус» М.А. Панфілової та опрацюйте її. Ознайомтесь з методикою виявлення страхів «Страхи у будиночках» М.А. Панфілової та опрацюйте її.	основна [1, 3, 6, 7, 10, 16, 18] допоміжна [1, 3, 10]	15
Тема 4. Методи практичної корекції: музикотерапія, танцювальна терапія, психогімнастика	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, опрацювання методики	Розробіть програму корекційно-розвивальної допомоги до наведеного випадку з практики психолога: „Вова Т., 7 років. Звернулась вчителька зі скаргами на порушення в поведінці дитини. Він встає під час уроку, б'ється, голосно розмовляє з дітьми, використовує нецензурні вирази в розмові з дітьми та вчителями. З історії розвитку дитини виявилось, що це 4 дитина в родині, батько страждає алкоголізмом, мати працює провідником, часто буває відсутньою, двоє	основна [2, 6, 7, 10, 14, 16, 33, 35] допоміжна [6, 7, 8]	15

		старших дітей вчать в інтернаті. Вова народився доношеним, ранній розвиток проходив нормально, але фразове мовлення розвинулось лише в 4 роки. В дитячий садок хлопчик не ходив, оскільки жив у селі у бабусі. До вступу в школу не вмів читати, рахувати, ніколи не був у дитячому колективі. При обстеженні спостерігається недостатність довірливої концентрації уваги при появі труднощів при виконанні завдання рве папір, вимовляє нецензурні слова.”		
Тема 5. Методи практичної корекції: казкотерапія, бібліотерапія, лялькотерапія	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Розробіть програму корекційно-розвивальної допомоги до наведеного випадку з практики психолога: „Миколка С., 6 років. До психолога дитячого садка звернулася мати зі скаргою на порушення поведінки сина, труднощі спілкування з однолітками. В бесіді виявилось, що ріс і розвивався хлопчик нормально. Труднощі виникли після вступу в дитячий садок: хлопчик б’ється, ні з ким не ділиться іграшками, відбирає їх в інших дітей. Його поведінка викликає проблеми у виховательки та претензії від батьків інших дітей. При обстеженні спостерігається високий темп виконання завдань.”	основна [1,4, 5, 10, 11, 15, 18,27,31] допоміжна [4,9]	15

8. Індивідуальні завдання

1) підготовка реферативного повідомлення / презентації на тему (на вибір студента):

1. Психологічна корекція та її види.
2. Програма психокорекції тривожності у підлітків
3. Принципи, цілі та задачі психокорекційної роботи.
4. Програма психокорекції агресивності у підлітків
5. Рівні аналізу норми психічного розвитку.
6. Програма психокорекції тривожності у дітей дошкільного віку
7. Професійні вимоги до психолога, що здійснює психокорекцію.
8. Програма психокорекції агресивності у дітей дошкільного віку

2) підготовка психологічного інструментарію (5-7) в діагностиці особливостей емоційно-вольової регуляції дітей на різних вікових періодах.

9. Методи навчання

- I. Організація, самоорганізація та здійснення навчально-пізнавальної діяльності за джерелом передання і сприймання навчальної інформації: словесні (розповідь, бесіда, лекція, пояснення, інструктаж) і практичні (вправи, алгоритмізація, практична робота, активне соціально-психологічне навчання);
за ступенем самостійності мислення студентів: репродуктивні і творчі методи;
за логікою передання і сприймання навчальної інформації: індуктивні (узагальнення), дедуктивні(конкретизація), аналітичні, синтетичні – навчальний аналіз, синтез, установлення причинно-наслідкових зв'язків;
за ступенем керівництва навчальною роботою студентів: самостійна робота студентів, робота з книгою.
- II. Стимулювання та мотивація навчально-пізнавальної діяльності
Дидактичні (ділові, ситуативно-рольові та ін.) ігри, навчальні дискусії, інтерактивні методи навчання
- III. Контроль і самоконтроль, аналіз та оцінювання результатів навчання
Індивідуальне і фронтальне опитування, письмові контрольні роботи

10. Методи контролю

1. Поточне тестування.
2. Перевірка завдань самостійної роботи.
3. Перевірка індивідуальної роботи.
4. Поточний контроль.
5. Семестрова форма контролю.

11. Питання до іспиту з курсу

1. Поняття психокорекції та її зміст
2. Класифікація психокорекційних заходів
3. Основні принципи психокорекції
4. Компоненти професійної готовності до здійснення психокорекційного впливу
5. Рівні аналізу норми психічного розвитку
6. Вимоги до складання психокорекційної програми
7. Рівневий підхід до оцінки порушень емоційної сфери
8. Програма корекції страхів у дітей Захарова О.І.
9. Напрямки психокорекції агресивності у дітей та підлітків
10. Психокорекція грою раннього дитячого аутизму (за Співаковською А.С.)
11. Метод холдингу при психокорекції раннього дитячого аутизму
12. Психологічні особливості індивідуальної психокорекції
13. Покази та протипокази до групової психокорекції
14. Принципи комплектування корекційних груп
15. Загальна характеристика ігротерапії як методу практичної психокорекції
16. Загальні покази та протипокази до проведення ігротерапії
17. Основні корекційні механізми корекційного впливу гри
18. Загальна характеристика психоаналітичної ігротерапії
19. Зміст, цілі та покази до проведення ігротерапії, центрованої на клієнті
20. Стадії процесу ігротерапії, центрованої на клієнті
21. Критерії ефективності ігротерапії, центрованої на клієнті

22. Зміст ігротерапії відреагування
23. Ігротерапія у вітчизняній психологічній практиці
24. Функції гри за Захаровим О.І.
25. Класифікація ігротерапії за функцією дорослого у грі
26. Ігротерапія з різним матеріалом
27. Етапи лялькотерапії та варіанти ляльок, що використовуються
28. Поняття та зміст психогімнастики як методу практичної психокорекції
29. Зміст та завдання етапів психогімнастики за Юною Г.
30. Загальна характеристика арттерапії як методу практичної психокорекції
31. Провідні цілі арттерапії як методу практичної психокорекції
32. Основні напрямки в арттерапії
33. Способи проведення арттерапевтичних занять
34. Зміст та характеристика проективного малюнку „Моя сім'я”
35. Психологічні особливості використання проективного малювання
36. Методики проективного малювання (за Кратохвием С.)
37. Зміст та функції казкотерапії як методу практичної психокорекції
38. Характеристика можливостей роботи з казкою
39. Основні прийоми роботи з казкою
40. Зміст та особливості лялькотерапії як методу практичної психокорекції
41. Загальна характеристика музикотерапії як методу практичної психокорекції
42. Основні школи музикотерапії
43. Напрямки корекційної дії музикотерапії
44. Форми музикотерапії
45. Поняття та зміст бібліотерапії як методу практичної психокорекції
46. Методика бібліотерапії
47. Напрямки використання різножанрової літератури у бібліотерапії
48. Поняття, зміст та цілі танцювальної терапії як методу практичної психокорекції
49. Провідні завдання танцювальної терапії
50. Етапи заняття за методом танцювальної терапії

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування, самостійна робота, індивідуальна робота					Підсумковий контроль / іспит	Сума
Змістовий модуль №1						
T1	T2	T3	T4	T5	40	100
12	12	12	12	12		

T1, T2 ... T5 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю	не зараховано з

		повторного складання	можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13.Методичне забезпечення

1. Підручники.
2. Роздатковий матеріал.Психодіагностичні методики
3. Мультимедійні засоби. Презентації.

Рекомендована література

Основна

- 1.Абрамова Г.С. Практическая психология. – М., 1997.-368 с.
- 2.Александров А.А. Современная психотерапия: Курс лекций. СПб., 1997.
- 3.Алешина Ю.Е. Индивидуальное и семейное психологическое консультирование. М., 1993.
- 4.Бондаренко А. Ф. Психологическая помощь: теория и практика. Киев, 1997.
- 5.Брусшновский Л.С. Музыкотерапия: Руководство по психотерапии / Под ред. Е.В. Рожнова. Ташкент, 1979.
- 6.Бурлачук Л. Ф. Введение в практическую психологию. Киев, 1997.
- 7.Власова А.М. Методы психотерапии детей от 2 до 5 лет: Методическое письмо / Под ред. В.Е. Рожнова. М., 1974.
- 8.Диагностика и коррекция психического развития дошкольника: Учебн. пособие / Под ред. Я.Л. Коломинского, Е.А. Панько. Минск, 1997
- 9.Захаров А.И. Как преодолеть страхи у детей. М., 1986.
- 10.Захаров А.И. Неврозы у детей и подростков. Л., 1988
- 11.Захаров А.И. Психотерапия неврозов у детей и подростков. М., 1982.
- 12.Карвасарский Б.Д. Психотерапия. – М., 1985.-304 с.
- 13.Кондрашенко В.Т., Донской Д.И. Общая психотерапия. Минск, 1993.
- 14.Кратохвил С. Биографическая, тематическая и интеракционная ориентация в групповой психотерапии // Психологические проблемы психогигиены, психопрофилактики и медицинской деонтологии. Л., 1976.
- 15.
- 16.Лебединский В.В., Никольская О.С, Баенская Е.Р., Либлинг М.М. Эмоциональные нарушения в детском возрасте и их коррекция. М., 1990.
- 17.Лэндрет Г.Л. Игровая терапия: искусство отношений. М., 1994.
- 18.Макшанов С.И., Хрящев Н.Ю. Психогимнастика в тренинге. СПб., 1993, 1996.
- 19.Максимова Н. Ю. Та ін. Основи дитячої патопсихології. – К., 1996.-464 с.
- 20.Матейова З. и др. Музыкотерапия при заикании. Киев, 1984.
- 21.Методы эффективной психокоррекции/Сост. К.В. Сельчонок. – Мн., 2003
- 22.Мухина В.С. Изобразительная деятельность ребенка как форма усвоения социального опыта. М., 1984.
- 23.Никольская О.С., Боевская Е.Р. Психолого-педагогическая коррекция раннего детского аутизма // Ранний детский аутизм. М., 1981.
- 24.Осипова А.А. Введение в практическую психокоррекцию. – М., 2000.-240 с.
- 25.Практикум по арттерапии//Под ред. А.И. Копытина. - СПб., 2000.-448 с.
- 26.Рабочая книга школьного психолога / Под ред. И.В. Дубровиной. М., 1991.

27. Рудестам К. Групповая психотерапия. СПб., 1998.
28. Спиваковская А.С. Нарушение игровой деятельности. М., 1980.
29. Спиваковская А. С. Профилактика детских неврозов. – М., 1988
30. Спиваковская А.С. Психотерапия: игра, детство, семья. В 2Т.– ООО Апрель Пресс, ЗАО Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000
31. Чистякова М.И. Психогимнастика. М., 1990.
32. Шевандрин Н.И. Психодиагностика, коррекция и развитие личности. – М., 1998.- 512 с.
33. Шевченко Ю.С. Коррекция поведения детей с гиперактивностью и психопатоподобным синдромом. М., 1997.

-
34. Юрченко В. М., Грищук М. М. Теоретичні засади досліджень впливу сім'ї на невротизацію дітей та шляхів її ранньої психокорекції / Психологія: реальність і перспективи. Збірник наукових праць, Випуск 14. – Рівне: РДГУ. 2020. – с.
35. Юрченко В. М., Грищук М. М. Сімейна системна психотерапія як засіб психокорекції початкової невротизації дітей шкільного віку / Вісник Львівського університету. Л.: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, Сер. психол. науки.–2020.–Вип 6, 157-165 с.
36. Юрченко В. М., Грищук М. М. Системні аспекти вивчення зв'язку вікових криз з до невротичними станами у дітей шкільного віку. Теорія і практика сучасної психології. Класичний приватний університет: Видавничий дім «Гельветика», 2020 р., № 1, Т. 2, 189 -195 с.
37. Юрченко В. М., Грищук М. М., Мороз О. І. Системна сімейна психотерапія як практичний засіб роботи психологів системи освіти України / Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія» : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, червень 2020. № 11. – 190-197 с.
38. Юрченко В. М., Грищук М. М., Свердлова Т.Г Системний психолого-педагогічний підхід до гуманізації вітчизняної шкільної освіти:практичний аспект / «Габітус» науковий журнал Причорноморського науково-дослідного інститут економіки та інновацій: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Випуск 12 ,Том 1, - 222 -229 с.

Допоміжна

1. Булах І.С. Психологія життєвих криз особистості : навч. посіб. / І.С. Булах. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – С. 8-35.
2. Малкина-Пых И.Г. Возрастные кризисы : справочник практического психолога / И.Г. Малкина-Пых. – М. : Изд-во Эксмо, 2005.
3. Малкина-Пых И.Г. Психологическая помощь близким /И.Г. Малкина-Пых. – М. : Эксмо, 2009. – 192 с.
4. Осипова А.А. Справочник психолога по работе в кризисных ситуациях / А.А. Осипова. – [2-е изд.]. – Ростов н/Д : Феникс, 2006. – С. 3- 19.
5. Простакова Т.М. Кризис подросткового возраста / Т.М. Простакова. – Ростов н/Д : Феникс, 2009. – 244 с.
6. Савчин М.В. Вікова психологія : навч. посіб. / М.В. Савчин, Л.П. Василенко. – К. : Академвидав, 2005. – 360 с.
7. Соціально-психологічна профілактика стресів та стресових розладів учнів та

- студентів : навч. посіб. / [за ред. В.Г. Панка, І.І. Цушка]. - К. : Ніка-Центр, 2007. – 164 с.
8. Титаренко Т. Життєві кризи : технологія консультування / Тетяна Титаренко. – К. : Главник, 2007. – С. 89-93, 116-120. – Психологічний інструментарій.
 9. Титаренко Т.М. Життєвий світ особистості : у межах і за межами буденності / Т.М. Титаренко. – К. : Либідь, 2003. – 376 с.
 10. Швалб Ю.М. Возрастная психология : учеб. пособ. / Ю.М. Швалб, И.Ф. Муханова. – Донецк : Норд-Пресс, 2005. – 303 с.

Інформаційні ресурси

1. <https://www.twirpx.com/file/382276/>
2. <https://www.libex.ru/detail/book3995.html>
3. http://lib.iitta.gov.ua/709374/1/kondratenko_kniga_488str.pdf